

Секція БАНКІВСЬКА СПРАВА

ЗАКЛАД ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТУ

*Фесенко І.А., д.е.н, доц., завідувач кафедри фінансів,
ДонДТУ, м. Алчевськ, Україна*

Проблема зниження ризику неповернення банківського кредиту позичальником є однією з головних проблем, над якою працюють фінансисти і аналітики не тільки в Україні, а і в усьому світі. Самі ж менеджери банків для збереження стійких позицій на кредитному ринку шукають нові методи і інструменти захисту від можливих втрат за кредитними операціями і розглядають вирішення цього питання як головний чинник зниження кредитного ризику.

Проблема належного забезпечення кредиту є складовою процесу управління кредитними ризиком. Оскільки метою діяльності будь-якого (навіть некомерційного банку) є отримання прибутку, то слід вирішувати проблему співвідношення між прибутковістю і ризикованістю в контексті виразу „якщо не отримати прибуток, хоча б не понести збитків”.

Метою даного дослідження є вдосконалення системи забезпечення споживчого кредиту шляхом відновлення застосування закладу як форми його забезпечення. Останнім часом ця форма забезпечення кредитів несправедливо недооцінена. Споживче кредитування є актуальним об’єктом дослідження, оскільки це один з найнеобхідніших видів кредитів в контексті прагнення Верховної Ради ввести українців в Європейський Союз. І досить несподівано виглядають рекламні буклети деяких банків про надання кредитів без забезпечення і довідок про доходи, особливо на фоні нещодавно отриманих від фінансової кризи уроків, тим паче, як свідчить практика, у деяких банків частка прострочених споживчих кредитів перевищує 10% від їх загального обсягу.

В рамках заходів зі зниження кредитного ризику розглядаються два різновиди застави рухомого майна при отриманні кредиту: заклад та тверда застава. В даній роботі предметом дослідження виступає заклад як особлива форма забезпечення кредиту.

Зрозуміло, що утримування закладу в деяких банківських приміщеннях неможливе. Це пов’язане з тим, що в період приблизно з 1998 року банки почали змінювати свою структуру на менш витратну, тобто відкривати безбалансові відділення замість балансових філіалів, необхідною умовою існування яких було наявність грошових сховищ. З цього витікає, що при наявності сейфів для зберігання грошових коштів в філіалах (дирекціях,

регіональних центрах та інших вузлових центрах банків) можливе використання банківських сховищ для збереження малогабаритних предметів закладу. Якщо ж торкнутися зберігання банком закладу іншого рухомого майна, то плату за зберігання його у орендованих приміщеннях можна закласти або у процентну ставку за кредитом, або у вигляді комісійної винагороди банку за супроводження кредиту. Таким чином банки не будуть нести додаткові витрати на збереження предмету закладу, а страхування його – це прямий обов'язок заставодавця.

Враховуючи те, що Положення Національного банку України „Про кредитування”, в якому було наведено типову форму кредитного договору, на сьогоднішній час є таким, що не діє, можна припустити, що і форму договору закладу банки мають складати на свій розсуд у рамках діючого законодавства, передбачаючи в ньому всі можливі наслідки, пов'язані з невиконанням боржником своїх зобов'язань і реалізацією предмету закладу. Але в будь-якому випадку, надання застави рухомого майна у вигляді закладу є, безумовно, діючим інструментом забезпечення повернення споживчого кредиту у мінімальний термін з мінімальними правовими наслідками.

В різних дослідженнях деякі автори пропонують як підхід до боротьби з наслідками неповернення кредитів, передачу клієнта – боржника колекторській компанії, аби та за винагороду повернула гроші. Але ми вважаємо цей інструмент впливу на боржника за такий, який не має права на існування. В першу чергу, це знижує імідж самого банку – кредитора, по – друге, таким чином юридичні служби і служби безпеки банку перекладають виконання своїх прямих обов'язків стороннім людям, які не піклуються ні про імідж банку, ні про його місію, ні про зниження його витрат, пов'язаних з неповерненням кредиту, а саме цього банки прагнуть, установлюючи ділові партнерські відносини з клієнтами – позичальниками, пропонуючи їм укласти договір закладу майна в випадку необхідності отримання клієнтом споживчого кредиту.

Виникає питання, що має робити банк, який в своїй технологічній карті з споживчого кредитування заклав формою забезпечення кредиту саме заклад, а клієнт – позичальник не бажає укласти договір закладу? Відповідь дуже проста: якщо позичальник при зверненні в банк за отриманням споживчого кредиту не бажає на деякий час розлучатися з будь-яким ліквідним майном, яке згідно до законодавства України банки можуть приймати у заклад, клієнт не впевнений, що зможе повернути кредит своєчасно, або не збирається його повертати взагалі. В даному випадку не слід йти на використання інших форм залогів, це є своєрідним «дзвінком», що краще для банку – це відмовити в наданні кредиту. Але це, зрозуміло, банкіри знають і самі.